

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що утримання дітей це не лише матеріальне забезпечення у вигляді щомісячних аліментів у мізерному розмірі, а і турбота, увага, піклування. Законодавчі приписи щодо забезпечення права дитини на утримання, слід оцінити позитивно, проте їхня сума не завжди достатня для забезпечення належного рівня життя дитини.

Література

1. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>;

2. Конвенція про права дитини схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року, яку ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91;

3. Афанасьева Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : автореф. Дис. Канд. Юрид. Наук : 12.00.03 / Л. В. Афанасьева ; НЮАУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2003. – 15 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-607-5-30>

НЕДОТОРКАНИСТЬ ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНА ГАРАНТІЯ ОБМЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ПРИМУСУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Тарасюк Сергій Миколайович

доктор філософії,

керуючий партнер АО «Тарасюк і Партнери»

м. Київ, Україна

Недоторканість житла чи іншого володіння особи є однією з найдавніших і водночас найважливіших гарантій охорони приватної сфери людини, що має загальне визнання як у міжнародному, так і в національному праві. У межах кримінального провадження ця засада є особливо значущою, оскільки житло виступає простором зіткнення публічного інтересу держави в ефективному розслідуванні кримінальних правопорушень і приватного інтересу особи у захисту приватного життя, особистої безпеки та недопущенні необґрунтованого втручання у сферу її життєдіяльності. З огляду на це, ст. 13 КПК України та ст. 30 Конституції України передбачають складний гарантійний

механізм, який зобов'язує оцінювати кожне проникнення до житла чи іншого володіння особи не лише з позицій формальної законності, а й з погляду обґрунтованості, необхідності, пропорційності і суворості відповідності належній правовій процедурі.

Науковці дану засаду розглядають як ключовий інструмент охорони та захисту приватності. Так, В. О. Лук'янчук визнає її гарантією для кожної людини на право захисту свого приватного простору від небажаного втручання з боку сторонніх осіб, державних органів чи будь-яких інших суб'єктів за відсутності належних правових підстав [1, с. 56–62]. І. М. Чекмарьова та Г. С. Резніченко характеризують недоторканість житла в правовому контексті як основоположне право людини, що гарантує захист особистої свободи та охорону приватного життя. За своїм змістом поняття недоторканості житла означає заборону будь-якого неправомірного посягання на приватний простір людини, ураховуючи будинок, квартиру чи інше житло. Реалізація даного права є необхідною умовою для збереження індивідуальної гідності та особистої безпеки, а його порушення може стати наслідком загрози правам чи свободам людини. Зважаючи на це, дана засада не лише спрямовується на забезпечення загальних прав і свобод громадян, а й гарантує захист від будь-якого несанкціонованого втручання в приватне життя [2, с. 677].

Практичний досвід автора дозволяє стверджувати, що проникнення до житла є однією з найбільш часто застосовуваних форм втручання в конституційні права людини, що зумовлює потребу в посиленні процесуальних запобіжників. У цьому контексті засада недоторканості житла чи іншого володіння особи являє собою своєрідний нормативний стримував державного примусу, який підтримує рівновагу між ефективністю кримінального переслідування та захистом приватного простору особи. Особливо актуальною ця засада стає в умовах застосування заходів процесуального примусу, адже обшук, огляд, вилучення майна або інші дії, пов'язані з безпосереднім фізичним доступом до житла, завжди несуть у собі підвищений ризик зловживання владними повноваженнями. Саме тому в законодавстві передбачено чіткі підстави, процедури і межі втручання, які виключають розширювальне чи довільне тлумачення.

Важливим компонентом даного гарантійного механізму вважається судовий контроль, який покликаний забезпечити дієвість, а не формальне ухвалення рішень органів досудового розслідування. На слідчого суддю покладено обов'язок оцінювати достатність доказів, співмірність втручання з поставленою метою, його зв'язок з предметом доказування, а також можливість досягнення даної мети шляхом застосування менш обтяжливих заходів. Європейський суд з прав

людини у своїй практиці неодноразово наголошував на необхідності такого підходу. Зокрема, у справі «Корнієць та інші проти України» (Case of Korniyets and others v. Ukraine) від 10 липня 2025 р. Суд указує на необхідність здійснювати ретельне оцінювання обставин кожної справи, зокрема щодо наявності законних підстав для проведення обшуків без попереднього судового дозволу, а також щодо реального існування невідкладних обставин, які могли б виправдовувати вчинення таких слідчих дій [3].

Засада недоторканності житла також передбачає відповідний комплекс процесуальних прав для особи, які забезпечують відкритість і контрольованість втручання, а саме: право безпосередньої присутності при обшуку; користування допомогою захисника; відеофіксація, отримання копії протоколів і матеріалів; оскарження щодо правомірності втручання та визнання доказів недопустимими в разі порушення порядку їх отримання.

Слід зазначити, що сучасне розуміння категорії «інше володіння особи» істотно розширило межі застосування даної засади, зокрема поняття охоплює не лише житло, а й офісні приміщення, транспортні засоби, присадибні ділянки, склади, тимчасові споруди та інші об'єкти. Такий підхід свідчить про поступовий розвиток процесуальних гарантій та підвищення вимог до обґрунтованості й допустимості будь-якого втручання в приватну сферу особи.

Таким чином засада недоторканності житла чи іншого володіння особи є процесуальною гарантією, що визначає допустимі межі фізичного втручання держави та проникнення у житло чи інше володіння особи у кримінальному провадженні. Її гарантійний зміст полягає у стримуванні обсягу державного примусу, забезпеченні його застосування виключно на законних, необхідних і пропорційних підставах та унеможливленні свавільного посягання на тілесну недоторканність, свободу пересування та приватне життя особи. Саме завдяки реалізації цієї засади заходи процесуального примусу зберігають свій забезпечувальний характер і не перетворюються на приховані форми покарання чи репресивного впливу, що є необхідною умовою правомірності кримінального провадження.

Література

1. Лук'ячук В. О. Невідкладні слідчі дії: теорія та практика. Київ: Освіта України, 2022. 268 с.

2. Чекмарьова І. М., Резніченко Г. С. Порушення недоторканності житла: проблеми кваліфікації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 1. С. 676–680. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.112>.

3. Справа «Корнієць та інші проти України» (Case of korniyets and others v. Ukraine) (Заява № 2599/16 та 2 інші заяви). Стислий виклад рішення від 10 липня 2025 р. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/zakonodavstvo/Kornietc_Ukraine.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-607-5-31>

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДОКУМЕНТУВАННІ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ: ДОКАЗОВЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ

Тимчишин А. М.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківська філія Університету «Україна»
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID 0000-0002-9591-8273*

Тимчишин К. В.

*викладач природничих дисциплін
Івано-Франківський фаховий коледж
Київського університету інтелектуальної власності та права
м. Івано-Франківськ, Україна*

Зростання кількості екологічних злочинів, особливо в умовах війни, зумовлює потребу у швидкому, точному та надійному їх документуванні. Цифрові технології стають ключовим інструментом фіксації доказів, однак їх процесуальний статус залишається дискусійним. Внаслідок воєнних дій в Україні масштаби шкоди доквіллю значно зросли, що потребує нових підходів до фіксації доказів. Цифрові технології забезпечують оперативність, точність і масштабованість документування, проте правова система не встигає за їх розвитком [1; 2].

Виходячи зі зростаючих потреб у дослідженні ролі цифрових технологій документування екологічних злочинів, важливо визначити їх доказове значення та окреслити проблеми правової легалізації в Україні. З цією метою вважаємо доцільним провести комплексний аналіз використання цифрових технологій у документуванні екологічних